

**АКРУГОВАЯ ПРЭСА Ў ФАРМІРАВАННІ
ПАЛІТЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ ГРАМАДСТВА
(на прыкладзе газеты «Беларуская вёска»)**

М. В. Прахарэня

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
бул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
prakhar@bsu.by*

У матэрыяле на прыкладзе газеты «Беларуская вёска» адлюстраваны гістарычны вопыт акруговай прэсы ў фарміраванні палітычнай культуры грамадства. Вылучана прырытэтная тэматыка публікацый, якія садзейнічалі ўключэнню насельніцтва ў палітычнае жыццё маладой савецкай дзяржавы.

Ключавыя словы: акруговая прэса; «Беларуская вёска»; палітычная культура грамадства; Мінская акруга.

**THE DISTRICT PRESS IN THE FORMATION
OF THE POLITICAL CULTURE OF THE SOCIETY
(on the example of the «Belaruskaya vyoska» newspaper)**

M. V. Prakharenya

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: M. V. Prakharenya (prakhar@bsu.by)*

The material reflects the historical experience of the district press in forming the political culture of the society (on the example of the newspaper «Belaruskaya vyoska»). The priority topics of publications that contributed to the inclusion of the population in the political life of the young Soviet state are highlighted.

Key words: district press; «Belaruskaya vyoska»; political culture of society; Minsk district.

Перыяд функцыянавання акруговай прэсы (1924–1930 гг.) стаў важным этапам у працэсе станаўлення беларускай рэгіянальнай перыёдыкі. Нягледзячы на непрацяглы час існавання, акруговыя вы-

данні змаглі кансалідаваць грамадства, заявявалі аўтарытэт у масавага чытача, а іх кантэнт садзейнічаў фарміраванню палітычнай культуры грамадства ў новых умовах савецкай рэчаіснасці.

Асобнае месца ў шэрагу акруговай прэсы займала газета Мінскага акругама КП(б)Б «Беларуская вёска». Яна была заснавана ў студзені 1921 г. як масавае выданне для сялян і да 1924 г. з'яўлялася дадаткам да «Звезды» – органа ЦК КП(б)Б. 15 студзеня 1925 г. было прынята рашэнне абвясціць газету «Беларуская вёска» органам Мінскага акруговага камітэта КПБ і акрыванкама. Аднак ператварэнне масавай сялянскай газеты ў акруговае выданне значна абмяжоўвала тэрыторыю яе распаўсюджвання, зніжала тыраж. Газета страціла пераважную большасць чытачоў з іншых рэгіёнаў Беларусі. У сувязі з гэтым 1 снежня 1925 г. «Беларускай вёсцы» вярнулі статус сялянскай газеты ЦК, адначасова пакінуўшы друкаваным органам Мінскага акруговага камітэта КП(б) Беларусі і акрыванкама.

«Беларуская вёска» была вельмі папулярнай сярод мясцовага насельніцтва. Так, у шэрагу грамадска-палітычных выданняў, у тым ліку цэнтральных і спецыялізаваных газет і часопісаў, якія распаўсюджваліся па Мінскай акрузе ў студзені 1926 г., «Беларуская вёска» займала вядучыя пазіцыі. Выданне па колькасці індывідуальных падпісчыкаў (2584) саступала толькі цэнтральным газетам «Звезда» (5161) і «Правда» (2747) [1, арк. 44].

Вывучэнне кантэнту «Беларускай вёскі» за перыяд з 01.02.1925 г. да 18.08.1930 г. (час, калі газета мела статус акруговага выдання) паказала, што значная ўвага з боку рэдакцыі надавалася фарміраванню палітычнай культуры чытацкай аўдыторыі.

Так, найбольш распаўсюджаная тэма ў газеце – пытанні мясцовага самакіравання і дзейнасць мясцовых органаў улады. Значная частка матэрыялаў была прысвечана пытанням удзелу насельніцтва ў працы выбарных органаў кіравання – Саветах, якія служылі левіцай да ўлады для актыўных членаў грамадства.

Адной з галоўных у газеце «Беларуская вёска» з'яўлялася тэма ўдзелу сялян у рабоце органаў улады. У шматлікіх публікацыях (напрыклад, «Саветы й камітэты абнавіліся» (БВ, 28.04.1925), «Лепшых грамадзян вёскі – у Саветы» (БВ, 13.10.1925) і інш.) расказвалася аб рабоце мясцовых выбарных органаў улады, куды пераважна ўваходзілі больш актыўныя прадстаўнікі сельскай грамадскасці. Так, у матэрыяле «Сяляне ад сахі – на адказную працу» паведамлялася аб прызначэнні

на адказныя пасады ў цэнтральныя, акруговыя і раённыя органы ўлады каля 200 сялян, каб прадставіць савецкай уладзе магчымасць «больш пільна прыслухоўвацца да запатрабаванняў сялянства» [2]. Важная роля сялян у палітычным жыцці краіны падкрэслівалася і ў матэрыяле «Працоўныя павінны самі кіраваць сваёю краінай». Тут сцвярджалася: «Трэба, каб у нашай краіне не было такіх працоўных, якія б толькі глядзелі на ўсё, што робіцца ў краіне, – трэба, каб усе прымалі ўдзел у дзяржаўнай працы. Трэба, каб усе паспрабавалі абавязкаў кіравання <...> Тады ў нас ня будзе несвядомых» [3].

Асаблівая ўвага з боку выдання надавалася асвятленню работы сельскіх саветаў. Большая частка матэрыялаў дадзенай тэматыкі насіла крытычны характар. Аўтары, як правіла, сельскія карэспандэнты, раскрывалі парушэнні і ўказвалі на недахопы ў рабоце ніжэйшага звяна савецкай сістэмы самакіравання. На працягу доўгага часу ў «Беларускай вёсцы» існавалі рубрыкі «Прэч бюрократызм і цеганіну», «Прэч злачынствы і цеганіну», дзе рэдакцыя заклікала чытачоў пісаць «аб усіх нядбайнасцях у сельсавеце». Як правіла, такія матэрыялы дасылалі пазаштатныя карэспандэнты выдання – селькоры.

Адзначым, што значная частка прааналізаваных публікацый адлюстроўвае выбарчы працэс у вышэйшыя і мясцовыя выканаўчыя органы ўлады. Так, у спецыяльнай рубрыцы «Рыхтуемся да перавыбараў саветаў» газета «Беларуская вёска» сачыла за ходам перавыбарчай кампаніі, рэгулярна знаёміла чытачоў з законам аб выбарах, кандыдатамі ў дэпутаты, складам акруговай камісіі, распарадкам работы выбарчых участкаў, заклікала сялян прымаць актыўны ўдзел у галасаванні і г. д. У артыкуле «Трэба глядзець, каго выбіраць» адзначалася: «Кожны грамадзянін павінен сур'ёзна аднесціся да надыходзячых перавыбараў. Калі мы тут не праяваем – усё будзе добра. Ад гэтага будзе залежыць праца сельсавету на ўвесь год і ў сельсавеце будуць парадкі» [4]. Многія матэрыялы суправаджаліся заклікамі: «Усе на сход, усе на перавыбары, правяраць працу сваіх сельсаветаў», «Сяляне! Вы гаспадары ў сельсаветах – абірайце сваіх людзей».

Такім чынам, у 1920-я гг. газета «Беларуская вёска» выступала да-статкова эфектыўным для свайго часу інструментам фарміравання палітычнай культуры грамадства і грамадзянскай свядомасці насельніцтва, падкрэслівала раўнапраўе і рэальную магчымасць кожнага чалавека ўдзельнічаць у выбарах. Матэрыялы выдання паступова садзейнічалі станаўленню актыўнага, свядомага і дзейснага

грамадзяніна, які быў уключаны ў палітычнае жыццё маладой савецкай дзяржавы.

У ліпені 1930 г. ЦВК і СНК БССР быў падпісаны рэспубліканскі акт «Аб ліквідацыі акруг». У сувязі з гэтым была спынена дзейнасць акруговых газет. 18 жніўня 1930 г. (№ 94) выйшаў апошні нумар «Беларускай вёскі» як органа ЦК КП(б)Б і Мінскага акругама КП(б)Б. Выданне зноў набыло статус рэспубліканскага. Дзейнасць «Беларускай вёскі», распачатая ў 20-я гг. XX ст., працягвалася ў наступныя дзесяцігоддзі пад іншымі назвамі («Калгаснік Беларусі» – з 1931 г., «Савецкі селянін» – з 1945 г., «Колхозная правда» – з 1950 г., «Сельская газета» – з 1962 г., «Белорусская нива» – з 1991 г., «Сельская газета» – з 2014 г.).

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Сведения о тиражах периодических изданий, распространяемых в БССР за октябрь 1925 г. – декабрь 1926 г. // Национальный архив Республики Беларусь (НАРБ). Ф. 4 п. Оп. 1. Д. 2362.
2. Сяляне ад сахі – на адказную працу // Беларус. вёска. 1925. 28 сак. С. 1.
3. Працоўныя павінны самі кіраваць сваёю краінай // Беларус. вёска. 1925. 10 сак. С. 1.
4. Трэба глядзець, каго выбіраць // Беларус. вёска. 1926. 7 снеж. С. 1.